

Stanovisko Unie obhájců ČR č. 4/2015

k ochraně advokátní mlčenlivosti a odpovědnosti soudce ve světle rozsudku ESLP ze dne

2.4.2015 sp.zn. 63629/10 a 60567/10

Evropský soud pro lidská práva se v tomto svém rozsudku ve věci Vinci Construction a GTM Génie Civil et Services proti Francii zabýval otázkou přiměřenosti zásahu Generálního ředitelství pro hospodářskou soutěž, politiku, ochranu spotřebu a potírání podvodů (DGCCRF, což je francouzská obdoba českého ÚOHS) v sídlech stěžovatelů – obchodních korporací ohledně vyšetřování kartelové dohody, kde došlo k rozsáhlému zabavování listin a digitálních nosičů obsahujících jednak informace důvěrné povahy mezi zaměstnanci a zejména korespondencí mezi zástupci těchto obchodních korporací a advokáty. Stěžovatelé namítali porušení práva na spravedlivý proces ve smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy ve spojení s porušením práva na účinný právní prostředek nápravy ve smyslu čl. 13 Úmluvy a konečně porušení práva na respektování soukromého a rodinného života ve smyslu čl. 8 Úmluvy, podle jehož odstavce druhého se posuzuje i právo na ochranu zákonné povinnosti mlčenlivosti advokáta.

Pro účely tohoto stanoviska vyjímáme otázku posuzování ochrany důvěrnosti vztahující se ke korespondenci mezi advokátem a jeho klientem právě ve smyslu cit. čl. 8 Úmluvy, a to v souvislosti s prohlídkami prostor, v nichž je vykonávána advokacie.

ESLP prošel značným judikaturním vývojem ohledně ochrany zákonné advokátní mlčenlivosti. Od názoru, že žádná taková korespondence nesmí být zabavena pod hrozbou nezákonnosti celé prohlídky, přes právní názor, že takováto komunikace může být zabavena pouze v případě trestné součinnosti advokáta až po současný názor, že prolomení advokátní mlčenlivosti při zabavování klientské dokumentace možné sice je, ale je na plné odpovědnosti soudce, který prohlídku přikázal, aby nad jejím výsledkem dodržoval dohled a aby v rámci řádného stížnostního řízení vydal zpět zabavené nosiče informací dotčené osobě, když sama přítomnost takových nosičů v zabavených věcech nemůže vést k závěru o

nezákonnosti celé prohlídky. ESLP zdůrazňuje, že není jeho úlohou stanovení vlastních pravidel a limitů pro ochranu důvěrnosti vztahu mezi advokátem a klientem, které by smluvní státy Úmluvy zavazovaly, přičemž národní legislativu v tomto ohledu přenechává smluvním státům Úmluvy. Úlohou ESLP je však zkoumat, zda v konkrétních případech zásahu do soukromí stěžovatelů byla dosažena potřebná míra legitimacy takového zásahu, která musí být pro daný případ přesvědčivá a dostatečně zdůvodněná a současně, zda jsou opravné prostředky účinnou a věcnou, nikoli jen formální zárukou přezkumu zákonnosti postupu orgánů činných v trestním řízení v dané věci.

Ve věci zákonnosti postupu francouzských justičních orgánů v dané věci ve vztahu k ochraně advokátní mlčenlivosti tak dospěl ESLP k závěru, že je věcí příslušného soudce, který má důvodné podezření o tom, že zabavené dokumenty nemusí souviset s vyšetřováním **nebo** že se na ně vztahuje ochrana důvěrnosti ve smyslu vztahu mezi advokátem a klientem, aby sám rozhodl o jejich dalším osudu, a to po konkrétním zvážení přiměřenosti jejich zabavení a pokud taková situace nastane, aby rozhodl o jejich navrácení. ESLP v daném případě zároveň konstatuje, že stěžovatelé uplatnili právo na přezkum postupu předvídaného zákonem u příslušného soudce, avšak tento za plného vědomí přítomnosti korespondence mezi advokátem a klientem, zahrnuté v zabavených dokumentech se toliko spokojil s konstatováním formálně správného provedení sporného úkonu, aniž by otázku posoudil věcně. ESLP tak uzavřel, že zabavení věcí při prohlídkách jiných prostor bylo za daných okolností nepřiměřené sledovanému cíli a konstatoval, že došlo k porušení čl. 8 Úmluvy.

Unie obhájců ČR ve světle nejaktuálnější judikatury Evropského soudu pro lidská práva konstatuje, že při implementaci judikatury ESLP do aplikační praxe soudů všech stupňů v České republice, musí být zdůrazněna odpovědnost soudce (popřípadě předsedy senátu), který domovní prohlídku, případně prohlídku jiných prostor a pozemků nařídil, aby prohlídka byla provedena pouze v rozsahu nezbytném pro sledování cíle objasňování konkrétního skutku, ohledně něhož byly zahájeny úkony trestního řízení, případně zahájeno trestní stíhání konkrétní osoby a zejména, aby posouzení zákonnosti postupu při zajišťování nosičů

informací bylo řádně věcně zdůvodněno, a to především v případě, že se jedná o komunikaci mezi advokátem a klientem.

Obdobnou problematikou se již zabýval Ústavní soud ČR (ÚS svazek 59, č. 237 Sb. n. a u., sp.zn.: II ÚS 889/10-1), a to ohledně přiměřené pečlivosti soudce při seznamování s obsahem všech listin zajištěných v kanceláři advokáta, jež mají být vydány orgánům veřejné žaloby pro účely dokazování v trestním řízení, kdy za nezákonný shledal postup soudce, kterému k vyhodnocení zajištěného materiálu a návrhu a námitek všech účastníků a učiněných vlastních závěrů stačilo pouhých sedmnáct minut. Ve své nalézací praxi ESLP jde stejnou cestou, kdy činí rozdíl mezi zákonnou rámcovou úpravou dané problematiky (nutná revize ust. § 85b tr. ř. je rovněž aktuální, avšak ve vztahu k tomuto stanovisku odlišným tématem) a zdůrazněním odpovědnosti soudce, resp. předsedy senátu za zákonnost nařízení a vyhodnocení výsledků prohlídek, a to nejen u advokátů.

Unie obhájců ČR předpokládá, že trestní kolegium Nejvyššího soudu ČR i při koncepci svého stanoviska k otázce výkladu pojmu „jiné prostory, v nichž advokát vykonává advokacii“ a k otázce, zda o návrhu ve smyslu ust. § 85b odst. 3 tr. ř. má být vždy rozhodováno formou usnesení, nebo zda přichází v úvahu i jiná forma „rozhodnutí“ a za jakých podmínek (sp.zn. Tpjn 306/2014), zohlední aktuální judikaturu Evropského soudu pro lidská práva, obsaženou zejména ve shora uvedeném rozsudku (plné znění rozsudku na <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001153318#%22itemid%22:%22001-153318%22>)).

Unie Obhájců České republiky, z.s.